

Er was voor deze samenkomst groote belangstelling; de kerk was zeer goed bezet.

Aan dit verslag kan toegevoegd worden, dat na afloop van de godsdienstoefening een receptie gehouden werd in het kerkeraadsgebouw der Ned. Herv. Gemeente, waar ook de burgemeester, Mr P. Droogelever Fortuyn, aanwezig was, die in de Overheidsbank den dienst had bijgewoond; waar behalve de predikanten ook de afgevaardigden der vertegenwoordigde gemeenten elkander ontmoetten. Door eenige Hervormde predikanten (Ds De Heer, Dr Wagenaar en Dr Van der Valk) werd de wenschelijkheid betoogd om het onderzocht werk voort te zetten en aan het Rotterdamse Stockholm-comité te verzoeken, daartoe al het mogelijke te doen. Want — zoo werd betoogd — indien het enkel bij zoo ééne manifestatie bleef, en er niet samen voortgewerkt kon worden, ja, dan ware het beter geweest, indien ook dit achterwege ware gebleven. Want wij hebben niets aan een enkel gebaar. Zou het Stockholm-comité niet een kleine commissie van actie willen vormen, die deze zaak ter harte nam en uitslag naar een gelegenheid tot gemeenschappelijke arbeid?

Wanneer men uit de indrukwekkende schoonheid van den weidschen dienst teruggekeerd is naar de rust van de studeerkamer, komen de vragen en rijzen critische gedachten, die men niet wreevelig op zijde mag schuiven als ongewenschte indringers, juist wanneer men vurig verlangt naar verwerkelijking van het oecumenische beginsel. Dan moet men de bezwaren wegen en dóór 't doornbosch van de twijfelingen zich een weg trachten te banen.

Maar laat me even eerst nog mogen toeven in de herinnering van de schoonheid der kerk in het avondlicht, met haar tweeduizend opgepakte kerkangers, opvolgend tegen den achterwand als een gestuwde vloed. De menigte onder het machtig orgelspel, bruisend en steigerend, klagend en biddend, uitvloeiend tot, waar aan 't eind van het voorspel, de menigte uit volle borst aanhief het

De lofzang stijgt uit Sions zalen
Tot U met stil ontzag.....

De schoonheid van het gebed — want wat is verhevener in onze gemeenschap dan het vrije kerkelijke gebed, met zijn persoonlijk geluid en toch ook dat objectieve in zijn gehalte, waardoor het ten leste opgaan kan in het Onze Vader?

De schoonheid eindelijk van het oecumenische gebaar toen de Noorsche predikant naar landszede de gemeente met een kruisteken kon zegenen.

En — waar van gebed en gezang, getuigenis en preek, zeer veel mij is bijgebleven, ruischt als waarlijk katholieke belijdenis in mij het woord na:

De dingen die de kerken scheiden zijn de kleine, die haar vereenigen zijn de groote: namelijk het vertrouwen op God en de liefde tot God.

Maar nu toch de moeilijkheden, vragen, twijfelingen. Nu toch ook die bittere achterafvraag, die zoo dikwijls 's menschen vreugde ontfuist met haar zacht en snijdend gefluister: „wat is het wel waard?”

Ten eerste: hoe onvolkomen was de vereeniging der gescheidenen. De vreemde kerken waren vertegenwoordigd. Dat is waardevol en goed. De dissenters waren vertegenwoordigd. Men mag het waardeeren, dat de Hervormde Kerk dit op prijs stelde; het was zeker van betekenis dat twee hunder predikanten in ambtsgewaad den kansel van de St. Laurens mochten betreden. Van hunne zijde werd het niet vreemd geacht, door menigen Hervormde zal het als een offer begrepen, als een gewichtig moment aangevoeld zijn. En een Gereformeerd predikant sprak en bad in dezen dienst; ook dat is betekenisvol, verheugend, ja ontroerend.

Maar — en nu begint de beperking van onze volharding: — deze prediker was gereformeerd in Hersteld Verband, van de groep, welke zichzelf uitgestooten en in nood zelfstandig georganiseerd weet. De Rotterdamse gemeenten van de Gereformeerde Kerken in Nederland ontbraken. Geen jongere Kuyper op den St. Laurens-stoel. Voor mij accentueerde de aanwezigheid van Ds Smelik het ontbreken van de Gereformeerden in breede laag. Ook de strengste Hervormde predikanten werden gemist op dit appel. Dit kan niet toevallig geweest zijn.

En — natuurlijk ontbraken de Roomschen. Mij persoonlijk deert dit niet zoo als 't ontbreken van die anderen. En de ervaring met de protestmeetings tegen de Russische geloofsvervolgung leert ons, dat als ééne in deze streng georganiseerde kerk bij het Gezag de nuttigheid en noodigheid van samenwerking erkend was, men over de geheele linie op deze groep zou kunnen rekenen. Ik vermoed dat het met de medewerking van Gereformeerden eenigszins anders gesteld is, dat hier vooral een volks-onwil zal moeten overwonnen worden. Mogen de gereformeerden voor het vervolg weten dat: wanneer van Hervormde zijde, waar die volks-onwil óók bestaat, deze overwonnen wordt, men hun als broeders de hand toestekt, het odium van sectarisme op de Gereformeerde Kerken zal rusten, als die den handdruk afslaan.

We hebben onze oogen toch even uitgewreven.

Daar wordt waarlijk een heel nieuw begrip van sectarisme ingevoerd.

Vroeger was sectarisme: het zich afsnijden, zich afscheiden van de kerk. Nu decreteert Dr Hooykaas, dat het is: niet meedoen met een of andere idee, of een of andere „hobbie”, of een of andere vereenigde „actie”.

Dat is een heel nieuw begrip van sectarisme.

Dat het wetenschappelijk ongeoorloofd is, een begrip zoo maar een anderen inhoud te geven, weet Dr H. toch zeker ook wel?

En wanneer nu een kerk zichzelf als belijdeniskerk respecteert, kan zij dan aan een dergelijke „vele grenzen uitwisschende actie” meedoen? Als nu de Gereformeerde Kerken eens zeggen, dat het wezen van het Christelijk belijden, is het belijden van het geloof in

de genade Gods in Christus, het vertrouwen op de kruisverdienste van den Zaligmaker — en dat zeggen zij — kunnen ze dan meedoen met een actie, die den Zaligmaker van zondaren niet erkent?

Wil Dr H. eens op deze vragen antwoorden?

En hoe zou Ds E. L. Smelik tegenover deze dingen staan?

Een nieuwe afgod.

Er is een nieuw soort van afgod: de gemeenschap. „Friesch Dagblad” (21 Juni) schrijft over dezen afgod deze ware woorden:

Men heeft het tegenwoordig dikwijls over de „Gemeenschap”. Iedere man werkt voor de Gemeenschap; iedere vrouw bewijst, zoo zij moeder wordt, een dienst aan de Gemeenschap; iedereen heeft recht en aanspraak op een goed en menswaardig bestaan en de Gemeenschap moet hem dat verschaffen; heeft hij zijn geheele leven al of niet gewerkt, dan zorgt toch die Gemeenschap voor een behoorlijken levensavond met een deugdelijk pensioen.

Alleen over de eer der Gemeenschap bekomert men zich niet in het minst. Die sleurt men veeleer door het slijk.

De Gemeenschap is voor velen een soort van mysterieus wezen, dat voorzien is van een grooten geldzak, waaruit zij gehouden is, hare dagelijkse en wekelijkse uitkeeringen te doen en de algemeene griet, die men tegen haar koestert, is maar deze: dat zij zoo schrikkelijk ongelijk en onrechtvaardig is bij hare uitdeelingen. Nog juist gezegd, acht men die geheimzinnige Gemeenschap als een koekenbaker, die een reuzentaart in moten onder de menschen kinderen te verdeelen heeft, en heeft men hoofd voor hoofd deze griet: dat het eigen stuk te klein is.

In dien gedachten gang komt men vanzelf terecht bij den klassenstrijd; zuivere en rechtstreeksche vrucht van de individualistische opvatting der maatschappij. Grondslag van alle leven is dan de strijd om het zelfbehoud; de worsteling tegen elkander. Deze worsteling is dan ook ingezet in den anatomischen Staat, welken de Franse revolutie ons bracht. Eerst kreeg men den strijd van de losse individuen; den strijd om het grootste stuk van de taart en onder bescherming van de Liberale staatsmacht met den bekenden voorsprong van het kapitaal. Wat was begrijpelijk, dat dan de onderliggende individuen zich tot groepen verbonden en alzoo den klassenstrijd invulden? Staande op het standpunt der dusgenaamde Wetenschap, moest men daár aanlanden, of..... ondergaan?

De losse individuen of groepen van losse individuen (wat in wezen precies hetzelfde is omdat alle natuurlijk verband ontbreekt) bekogelen elkander en de denkbeeldige Gemeenschap. Zij zijn er niet om die Gemeenschap, maar de Gemeenschap is er om hen: de Gemeenschap kan niet met wetten tegen hen optreden, maar zij dwingen de Gemeenschap; normatief voor hetgeen op het publieke terrein zal gelden, is niet het gemeenschappelijk belang van allen, maar hetgeen hun groep, hun wil, hun hartstocht begeert.

De straat, het plein, de gracht, de steeg, het slop, het publieke vervoermiddel, de schouwburg, de bioscoop, het zeebad, de herberg, de danszaal, het park, de winkel, de werkplaats, — ja, alle publiek en semi-publiek terrein — behoort ter hunner vrije beschikking te staan, vrij van alle conventie en confessie. De Overheid, dienaar van de Gemeenschap, heeft eerbiedig op zij te gaan voor Hoogsterzelve „leden” en ruim baan te maken voor al wat de hartstocht der Groep commandeert; zoo niet, dan is zij in gebreke. De Gemeenschap is de eigen groep; de rest telt niet mee. De minderheden hebben geen recht op vrij zonlicht bij dag, laat staan om een stuk te gewinnen van de taart des koekenbakkers.

Zulk een Gemeenschap is geen gemeenschap; daar gaat een vuur uit van de „leden”, dat haár, en een vuur van haár, dat de „leden” verteert, wijl haar levensbeginzel een stervensbeginzel is: een vuur, ontstoken aan de hel.

Dit zijn ware woorden.

Deze afgod heeft, zooals alle afgoden: geen adres, geen gestalte; geen vorm — en daarom een vast adres: voor ieder is het bij mij; en daarom een vaste gestalte: voor ieder: mijn belang; en daarom een vasten vorm: voor ieder: mijn mening.

Zuiderzee-vraagstukken.

Dr Keizer schrijft in „De Geldersche Kerkbode”:

In den binnenkort droogkomenden Wieringermeer-polder zullen ook menschen uit Gelderland, landarbeiders en boeren, een bestaan kunnen vinden.

Daarvoor hebben ondergetekenden zich tot een Geldersch comité vereenigd, waartoe men zich kan wenden opdat een Geldersche Trek kan worden gevormd naar dezen polder, die, georganiseerd onder deskundige leiding en voorlichting, aan het cultuurwerk zou kunnen deelnemen.

Ieder, die zich daarbij zou willen aansluiten wordt verzocht zich zoo spoedig mogelijk op te geven aan den Secretaris of aan een der leden van het voorloopig comité. Door deze aangifte wordt niemand tot iets verbonden, doch men zal op de hoogte van de plannen worden gebracht zodra daartoe aanleiding is.

Het voorloopig comité,

JOH. ORBINK, Voorzitter.

Jhr Ir W. LAMAN THIP, Secretaris, Wageningen.

Ds Mr C. J. BARTELS, Lathum.

H. VAN DE CRAATS, Barneveld.

A. J. COSTERMANS, Elst (Over-Betuwe).

Leest het bovenstaande eens nauwkeurig! Denkt er om van Roomsche zijde is men zeer actief.

Wie weet of straks niet zal blijken, dat door uitnemende organisatie er gansche stukken en streken van de Zuiderzee-provincie in bezit van Rome zullen zijn. Ook van andere zijde wordt al gewerkt.

Dat ook onze menschen actief zijn! Liever naar de Zuiderzee dan naar Amerika en Canada! Daar gaat men voor den Nederlandschen stam verloren!

We zullen maar niet hieronder nog een aanbeveling plaatsen.

En dan ook voor andere provincies.

Dr Keizer heeft gelijk.

Prof. van Gelderen.

Ds van Dijk schrijft in de „Kroniek” van het „Ger. Theol. Tijdschrift”:

De vorige maal zijn we onze Kroniek begonnen met het jubileum te gedenken van een onzer professoren. We mogen er nu mee eindigen. Prof. van Gelderen heeft niet alleen een goeden naam onder zijn studenten; door zijn persoon en arbeid bezit hij ook het respect in den breeden kring van ons kerkelijk leven; bijzonderlijk onder ons predikanten, die bij hun preek over Job en over teksten uit Koningen van zijn commentaren dankbaar profijt trekken.

Moge zijn vruchtbaar leven, dat ook ons „Ger. Theol. Tijdschrift” in talrijke bijdragen ten goede kwam, voor onze kerken nog vele jaren gespaard blijven.

Van harte sluiten we ons hierbij aan.

Door de redactie-wisseling aan ons blad, juist in de dagen van het jubileum van Prof. van Gelderen, gedacht ons blad dit jubileum niet. We kunnen het gelukkig op deze wijze nog „goed maken”.

Indien er één onzer is, die algemeen geacht en geerd wordt, dan is het Prof. van Gelderen.

Nu zegt achting der menschen wel niet alles.

Maar „liefde van Gods kinderen ondervinden” zegt toch hóel veel.

Op aarde in de tusschen-menschelijke verhouding, zegt het het meest! En Prof. van Gelderen kan ervan overtuigd zijn, dat hij die liefde bezit!

Vermomde Bolsjewieken?

In de pers deed het volgende „Ingezonden” de ronde.

Toen Prof. Gunning deze tentoonstelling opende, hebben we gezegd: „hé?”

Het verwondert dus niet, dat het volgende komt:

OPEN BRIEF AAN

Prof Dr J. H. Gunning Wzn,

Voorzitter van de Vereeniging „Nationaal Reizend Museum voor Ouders en Opvoeders”:

Hooggeleerde Heer,

De zoogenaamde „Voks” — de Bolsjewistische Vereeniging van Intellectuelen, die in het Buitenland onder hun mede-intellectuelen Bolsjewieksche propaganda maakt, heeft door bemiddeling van het Genootschap Nederland—Nieuw-Rusland een tentoonstelling georganiseerd, betrekking hebbende op het onderwijs in Rusland.

U hebt het oirbaar geacht deze te openen.

U hebt daarbij op gebreken in ons onderwijs gewezen, tevens op wat men in Rusland voor het kind doet.

En U is naief genoeg om te verkondigen, dat de tentoonstelling geen propaganda beoogt. Het Nederlandsche publiek zou dat niet dulden! U zelf is er een levend voorbeeld van, dat het haar wel duldt en zelfs bevordert, mits zij in voorzichtigen vorm wordt gekleed.

Leerboekjes te prijzen, wanneer ze in een taal geschreven zijn, die men niet verstaat, is altijd 'n waagstuk. Wij willen echter aannemen, dat én die leerboekjes en al het andere tentoongestelde voortreffelijk zijn.

Maar over enkele dingen wordt dan toch blijkbaar gezweven en daaromtrent wordt niets tentoongesteld, n.l.:

over de **hoofdbeginselen** van het Russische opvoedingssysteem.

Deze zijn:

- 1e. Het vernietigen van het familie-leven;
- 2e. Het vernietigen van den Godsdienst;
- 3e. Het stellen van de politiek boven de wetenschap;
- 4e. Het knechten van de wetenschap in dienst van de politiek.

De voortreffelijkste leermiddelen (die — tusschen twee haakjes — vroeger gratis verstrekt, maar thans ook door de behoeftigen betaald moeten worden) verhinderen niet het **systematische, morele bederf** van de jeugd, waarop willens en wetens wordt aangestuurd, **speciaal in het onderwijs**. En evenmin het sluiten van talrijke scholen.

Het is een feit, dat er miljoenen analphabete kinderen, dikwijls vereenigd tot misdadigersbenden en grootendeels behept met drankucht en geslachtsziekten, door Rusland rondzwerven, zonder school, zonder onderricht, zonder leermiddelen(!)

Dit, geachte Professor, is de werkelijkheid, die te bewijzen is uit de Sowjet-bladen zelf.

Dit is het, wat de Sowjets voor het kind gedaan hebben. Op de bedoelde tentoonstelling ziet men veel fraais; maar de vraag is alleen: in hoeverre heeft deze theoretische fraaiheid zich in de praktijk omgezet?

De praktijk nu is afschuwelijk, weerzinwekkend, zelfs walgelijk! En dit erkent men in Rusland zelf..... Maar U, geachte Professor, — en op Uw voorbeeld vele Dagbladen — wekt den indruk, alsof de kinderen in Rusland hoogst verstandig worden opgevoed, U spreekt zelfs over de taak der moeder, waar deze in Rusland geen rol speelt!

Gegeven de werkelijkheid, is dit alles een politieke leugen (want het Russische onderwijs is — gelijk gezegd — in de eerste plaats politiek), waarvan wij gaarne aannemen, dat U zich niet bewust is.

U
le
pa
le
bc
w
ar
w
ve
tw
de
In
de
proj
stel
II
ben
nog
ze
V
gra
HE
O
de
dez
boe
voo
dit
T
Urk
N.V. v
VISCHMA
TEL
ook voor
Luxe- en
Electr. D
JO
Schagerl
DR
Weel
Fa. J. P
ZIEK
Telefoon
Age
Dordrech
bosch, We
en verde
plaatsen
A. & H
's
Gopernic
Anton de
Aardapp